

Genade wat een wonder Matt.20:1-16

Broeders en zusters,

Boven mijn preek van vandaag heb ik gezet 'Genade wat een wonder' en dat is het ook! Het is bij het bizarre af, dat God mensen, die helemaal niets hebben in te brengen, beloont. Maar tegelijkertijd zit daar ook iets aanstootgevends in, iets onrechtvaardigs. En daar heeft de mens het altijd al moeilijk mee gehad. Denk maar aan Jona, die zich groen en geel ergert, als de inwoners van Ninevé zich op de valreep bekeren. Of denk aan de oudste broer van de verloren zoon, die het maar niks vond dat z'n vader een groot feest organiseerde omdat die losbol van een jongste broer weer was thuisgekomen. Of denk aan de Farizeeërs die maar niet begrepen waarom Jezus met het uitschot van de maatschappij omging. En hoe velen hebben er geen moeite mee dat zelfs de moordenaar aan het kruis naast Jezus terwijl hij met één been in het graf stond vergeving ontving.

En toch presenteert God zich in de bijbel telkens weer als een God die maar één ding wil: genade tonen, God wil redding van mensen. En dan niet op grond van prestatie maar op grond van liefde. Ook de mensen die naar menselijke maatstaven allang niet meer meetellen. God houdt van mensen. En we weten dat wel, maar we vinden het toch altijd maar weer moeilijk voor te stellen. En toch zou dat eigenlijk niet zo moeten zijn. Want bij ons mensen is dat toch ook niet veel anders. Iedere normale ouder houdt van zijn kinderen en kleinkinderen. Natuurlijk andermans kinderen zijn ook wel leuk, maar je eigen kinderen zijn de mooiste, de knapste, de liefste van de hele wereld. Klopt dat objectief gezien? Natuurlijk niet....maar omdat je van ze houdt vindt je dat toch. En die liefde voor je kind is onvoorwaardelijk. Liefde maakt blind zeggen we altijd. En dat is ook wel een beetje zo. Wat je kind doet of niet doet bepaalt de liefde niet. Je kind hoeft je liefde niet te verdienen. Die liefde is er gewoon.

Als dat bij ons gebrekkige mensen al zo is, dan mogen we er zeker van zijn dat bij de Here God dat helemaal zo is. Het was dan ook volkomen terecht dat de kerkhervormers afstand namen van de leer van de goede werken zoals die in de katholieke kerk werd aangehangen. Nee, de mens verdient Gods liefde niet door goede werken maar hij krijgt die liefde door genade, door geloof. Dat is wat de bijbel

leert, maar dat is tegelijkertijd ook wat zo ingaat tegen ons gevoel van rechtvaardigheid.

Ook in ons tekstgedeelte van vandaag komen als het ware die genade van God en ons gevoel van rechtvaardigheid met elkaar in botsing. Een gelijkenis van Jezus over de arbeiders in de wijngaard. Zoals het altijd gaat bij de gelijkenissen van Jezus worden deze gelijkenissen verteld met een bedoeling. Er is een aanleiding. Dat is bij deze gelijkenis ook zo. Dat zie je al aan het eerste woordje in de zin: 'want'. Dat woordje 'want' grijpt altijd terug op het voorgaande. Jezus wil dus iets uitleggen waar Hij het hiervoor over heeft gehad. Laten we daarom maar even naar het vorige hoofdstuk kijken.

Daar zien we een paar gebeurtenissen: eerst dat de discipelen proberen te verhinderen dat de kinderen door hun ouders bij Jezus gebracht werden. Maar bij Jezus gelden andere wetten. De laatsten zijn de eersten. Ook die onbetekenende kinderen mogen bij Hem horen.

En meteen daarna kwam er een rijke jongeling bij Jezus. Een jonge man, die voor het oog perfect volgens de geboden van God leefde. Maar deze geslaagde man droop af toen bleek dat hij z'n succesvolle leven ondergeschikt moest maken aan het volgen van Jezus. Deze man was voor de omstanders een 'eerste' maar hij was in Gods ogen een 'laatste'.

Als reactie hierop vraagt Petrus of er voor discipelen niet een bijzondere beloning zal zijn. Wat die rijke jongeling niet kon, z'n hele hebben en houwen opgeven, hebben zij gedaan, zij hebben alles prijsgegeven. En zeker, hen wacht een rijke beloning. Maar Jezus sluit hoofdstuk 19 wel af met de woorden '*maar vele eersten zullen de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten*'. En ik weet niet of het u opgevallen is, maar met bijna dezelfde woorden wordt de gelijkenis ook weer afgesloten (20:16): '*Alzo zullen de laatsten de eersten en de eersten de laatste zijn*'.

Onze gelijkenis staat dus tussen deze twee verzen in. En dat is niet toevallig. Dat is namelijk wat de Here Jezus wil duidelijk maken in deze gelijkenis.

Het gaat over een man die personeel wil gaan inhuren voor zijn wijngaard. De druivenoogst moet binnengehaald. Voor dat personeel begeeft hij zich naar de markt. Dat is letterlijk een arbeidsmarkt. Al 's morgens vroeg haalt hij daar de eerste

arbeiders vandaan en komt overeen dat ze voor een dag werk een schelling zullen ontvangen. Een redelijk loon. Zo rond de koffietijd ging de eigenaar nog een keer naar de markt en zag nog anderen werkeloos staan. Ook zij werden aangenomen. Nu werd er geen exact loon toegezegd, maar er werd een eerlijk loon beloofd. Rond etenstijd en bij de theepauze ging de man nogmaals naar de markt en deed hetzelfde. En toen, één uur voor zonsondergang, ging de man nogmaals naar de markt en stuurde ook de mensen die daar nog rondhingen in de wijngaard. Want niemand had tot nu toe deze mensen ingehuurd.

Een uur later zou de landeigenaar het loon laten uitbetalen door z'n opzichter. Dit gebeurde in overeenkomst met de Joodse wet op dezelfde dag. Het loon van een dagloner mocht de nacht niet overblijven tot de morgen bij de landeigenaar zegt Leviticus 19:13. De opzichter moest beginnen bij de laatsten. Op zich al wonderlijk natuurlijk. Als hij begonnen was bij de eersten dan hadden deze eersten waarschijnlijk niet eens geweten hoeveel geld de laatsten zouden ontvangen. Maar nee, het is een bewuste keuze van de heer om eerst de laatsten te betalen, zodat alle arbeiders te zien kregen wat hij betaalde. De werkers van het elfde uur ontvingen ieder een schelling, een compleet dagloon. Logisch dat de werkers van het eerste uur toen dachten wel een veelvoud te ontvangen van het oorspronkelijk afgesproken bedrag. Maar nee, alle werkers kregen evenveel. De mensen die de hele dag gewerkt hadden ontvingen de schelling die ze overeengekomen waren, en de mensen die minder gewerkt hadden ontvingen ook een schelling. Deze uitbetaling zint de werkers van het eerste uur allerminst. Zij hadden de hele dag in de brandende zon staan ploeteren. En die werkers van het laatste uur hebben veel korter gewerkt, lekker in de avondkoelte, vlak voor zonsondergang. Het probleem is niet dat zij maar één schelling krijgen, maar dat de landeigenaar die werkers van het laatste uur ook één schelling geeft.

Opmerkelijk hoe vriendelijk de heer blijft als er gemopperd wordt: Vriend, ik doe u geen onrecht. We zijn het toch eens geworden over deze prijs. Ik wil deze laatsten hetzelfde geven als jullie. Daar ben ik toch vrij in! Waarom ben je nu boos, omdat ik goed ben? Ook hier vindt dus weer een botsing plaats tussen het gevoel van rechtvaardigheid en de genade van deze landeigenaar en daar kunnen die eerste werkers maar niet aan wennen.

Dit verhaal vertelt Jezus aan zijn discipelen. En dit verhaal zal hard aangekomen zijn. Petrus stelt een serieuze vraag. En het antwoord is een verhaal dat zo op het eerste gehoor belachelijk lijkt. Een werkgever die gelijk loon uitbetaalt aan mensen die niet gelijk werk deden. Dat druist totaal in tegen ons hele systeem van recht en eerlijkheid. Wie piekert er over een hele dag te werken als je in één uur hetzelfde kunt verdienen. Stel je voor dat iemand in de WW een uitkering krijgt op het niveau van modaal. Hoe velen zouden dan nog solliciteren? Met dit verhaal zet Jezus het hele economische systeem op z'n kop.

Wat zal Petrus van dit verhaal gevonden hebben. Hij was zo'n werker van het eerste uur. Vanaf het allereerste begin is hij Jezus gevolgd. Wat wil Jezus hem duidelijk maken? Krijgen laatkomers hetzelfde loon als hij?

Inderdaad, ook Petrus en de zijnen zullen geen rechten kunnen ontlenen aan het feit dat zij vanaf het allereerste begin de Here Jezus zijn gevolgd. Zij zullen moeten accepteren dat God handelt zoals die eigenaar van de wijngaard. Al heeft een apostel een aparte positie, zij zullen namelijk op twaalf tronen zitten om de stammen van Israel te richten, een apostel heeft net zo hard de genade van God nodig als iemand die op z'n sterfbed tot geloof komt. Er is bij God geen rangorde in belangrijkheid. En een apostel heeft, wat betreft zijn redding, geen streepje voor omdat hij bij de eersten behoort. Integendeel, hij moet uitkijken dat hij als eerste geen laatste wordt omdat hij, net als de Farizeeën, het de laatsten niet gunt te mogen delen in Gods genade. Het is ook opmerkelijk hoe de werkers van het eerste uur hun werkzaamheden omschrijven: Het was een zware dag en zij hebben de hitte doorstaan. Is dat ook niet hoe wij vaak tegen het werk in de gemeente aankijken. Niet als een voorrecht, niet als een vreugde, maar als een last die we dragen in de hitte van de dag. Dat lijkt weer verdacht veel op die klagende oudste broer van de verloren zoon. Hij ervoer ook geen enkele vreugde in het feit dat hij kind aan huis was bij de vader. Er klinkt jaloezie door naar de jongste broer die lekker de bloemetjes heeft buiten gezet. Op dezelfde manier lijken de mensen in de gelijkenis die de hele dag gewerkt hebben jaloers te zijn op de mensen die maar één uur gewerkt hebben. Die mensen hebben de hele dag op de markt lopen lanterfant en daar worden ze nu nog voor beloond ook. Maar denk je echt dat het leuker is om op die markt te staan dan aan het werk te zijn? Heb je er wel eens over nagedacht hoe het voelt om op die markt te staan en telkens te worden afgewezen. Je voelt je

verworpen. Niemand heeft je nodig. Het waren de kneusjes die overbleven. Misschien herkent u het wel. Op school werden er altijd groepen ingedeeld bij de sportwedstrijden. En dan werd er gekozen en iedere keer waren het dezelfde kinderen die als laatste gekozen werd. Je voelt je staan en de groep hielp je ook nog een handje door je uit te lachen. Je voelt je een nulletje. Die werkers van het laatste uur hebben heus geen plezier gehad op die markt. Die mannen moeten vanavond thuis komen zonder geld. Je mag je vrouw en kinderen weer uitleggen dat er geen brood meer op de plank is.

Het gaat bij deze wijnboer er niet om of alles volgens de regels van het recht gaat, al hoewel hij ook van geen onrecht wil weten, de eerste werkers krijgen hun geld ook. Maar het gaat hem om wat anders. Hoe kan ik deze mensen helpen? Hoe kan ik hen uit die uitzichtloze situatie bevrijden? Hij wil goed doen aan mensen die zelf niks hebben mee te brengen.

Nou u kunt zich wel voorstellen dat die werkers van het laatste uur dankbaar thuiskwamen. Er was toch brood op de plank. Niet dat er hard voor gewerkt was, nee, het was genadebrood. Vanwege de overstelpende goedheid van de wijnbouwer was er te eten. Daar zat niets van jezelf bij. Elke hap die je van je brood neemt realiseer je het weer: wat is die wijnbouwer goed voor mij geweest!

Maar hoe zullen die werkers van het eerste uur zijn thuisgekomen? Ook voor hun was er brood op de plank. En ook dat feit hadden ze te danken aan die wijnboer die hen als arbeiders had ingehuurd en hen voor hun werk een redelijk loon had gegeven. Die wijnboer had deze arbeiders ook kunnen laten staan. Maar nee, hij was zo goed om hen in dienst te nemen. In die zin geldt ook voor deze mensen dat elke hap brood die ze namen genadebrood was. Maar of ze dat ook zo ervaren hebben?

En dat brengt me ook bij de viering van het Avondmaal vandaag. Want Avondmaal vieren is niets anders dan genadebrood eten. Straks als wij de maaltijd met elkaar vieren heeft er niemand een streepje voor. Het kan zijn dat je al heel lang de Here Jezus mag kennen, het kan zijn dat je iemand van het laatste uur bent, maar het blijft genadebrood. Het kan zijn dat je allerlei zogenaamde belangrijke taken hebt verricht in de gemeente waardoor je bij de mensen een beetje in aanzien bent, het kan ook zijn dat je een wat bescheidener plekje inneemt in de gemeente omdat je niet graag in de picture staat, maar op dit punt is er absoluut geen verschil. Het is genadebrood!

Bij God heeft er niemand een streepje voor. Werkers van het eerste uur en werkers van het laatste uur eten van dezelfde tafel. En voor beiden geldt: we komen met lege handen, Heer, wilt U ze vullen?

We gaan straks aan tafel, de Here Jezus is de gastheer, Hij nodigt ons uit. Niet omdat wij zo geweldig zijn of omdat wij zo hard gewerkt hebben in Zijn wijngaard en daarom misschien wel denken dat God extra blij met ons is, maar eenvoudigweg omdat God overstelpend goed is. God is als een wijnbouwer die geen van de arbeiders met lege handen naar huis wil laten gaan. Hij maakt het voor al z'n personeelsleden mogelijk om te leven. De werkers van het eerste uur en de werkers van het laatste uur. Daar wil het Avondmaal ons aan herinneren. God is goed en Hij wil maar één ding: ons Zijn genade tonen. Dit brood en deze wijn herinnert ons er steeds weer aan dat God ons niet maar één schelling gaf om één dag in leven te blijven: Nee, God gaf ons Zijn Zoon zodat we eeuwig kunnen leven. Dat is genade: mensen die helemaal klem zitten in hun zonden....., mensen die overgeleverd zijn aan de dood....., mensen die in de macht zijn van Gods grote tegenstander....., bevrijden.... voor niets. Gratis. Daar mag u aan denken als u straks het brood neemt en uit de beker drinkt. Het is genade....En wie dat gaat beseffen, dat het allemaal genade is, wordt mild naar zijn broer en zus hier aan tafel. Kritiek op elkaar komt meestal voort uit het feit dat we zelf nog niet goed in de spiegel hebben gekeken. Wie eerlijk in zijn eigen hart kijkt zal verwonderd zijn over die geweldig grote genade van God: wat een wonder dat zelfs ik aan deze tafel mag zitten. Dat God mij waardig verklaart, niet uit me zelf....nee....het is.....

*Genade zo oneindig groot, Dat ik die het niet verdien
het leven vond want ik was dood, en blind maar nu kan ik zien.
Genade die mij heeft geleerd, te vrezen voor het kwaad.
Maar ook – als ik mij tot Hem keer – dat God mij nooit verlaat.
Want Jezus droeg mijn zondelast en tranen aan het kruis.
Hij houdt mij door genade vast en brengt mij veilig thuis.
Als ik daar in zijn heerlijkheid mag stralen als de zon,
dan prijs ik Hem in eeuwigheid, dat ik genade vond.*

Genade wat een wonder. Amen

Juli 2010
G.P. Hartkamp
Wapenveld